S. Marşak

On eki ay masalı

(qısqartılğan)

Terciman -Dilâra Abibulla

Ressam Maksim Mitrofanov

İştiraq etkenler:

Ögey ana (Qartiy)

Qız

Ögey qız

Qıraliçe
(14 yaşlarında qız)

Qıraliçeniñ Ocası

Vezir

Qart asker

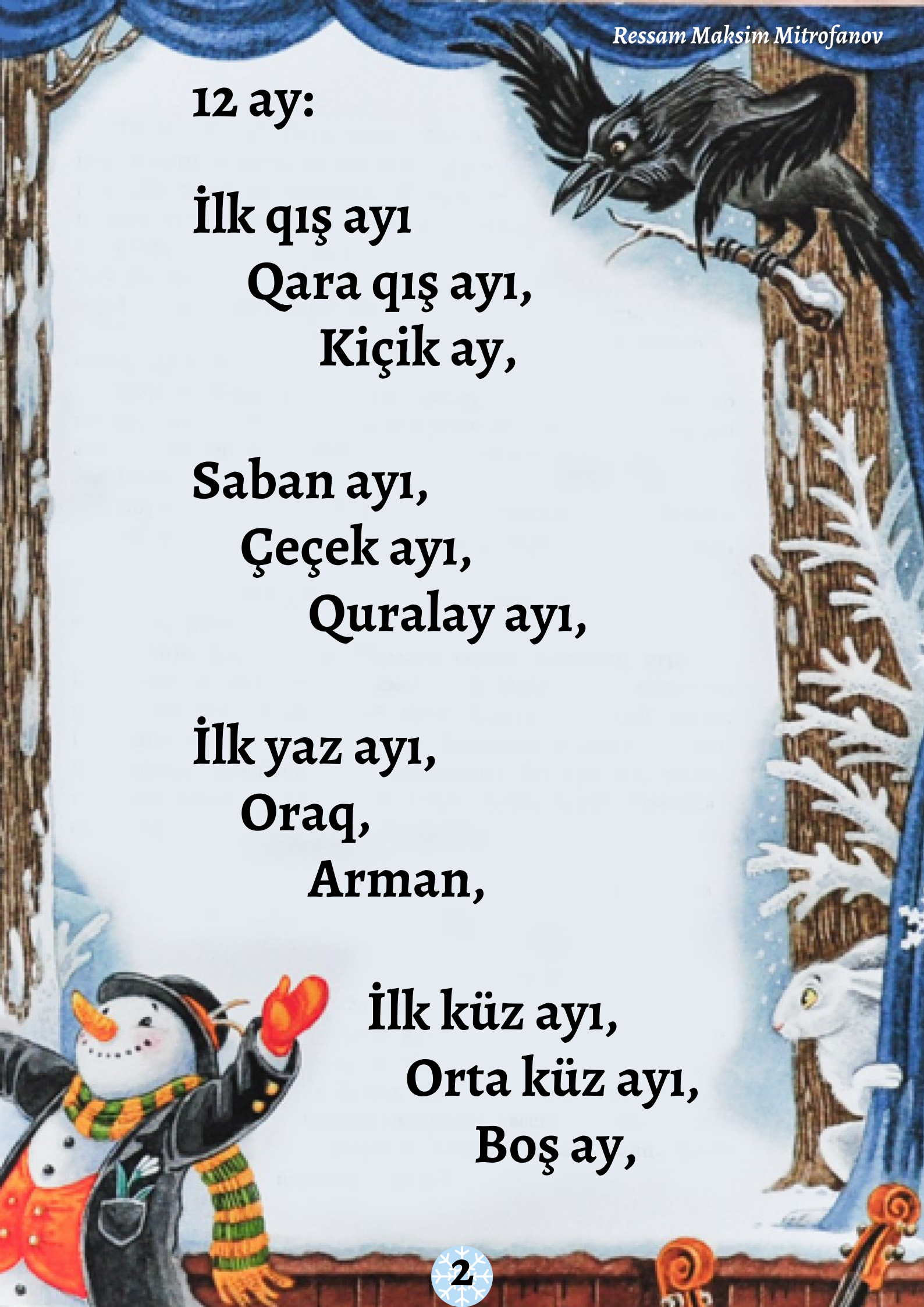

12 ay:

İlk qış ayı
Qara qış ayı,
Kiçik ay,

Saban ayı,
Çeçek ayı,
Quralay ayı,

İlk yaz ayı,
Oraq,
Arman,

İlk küz ayı,
Orta küz ayı,
Boş ay,

Ressam Maksim Mitrofanov

Birinci perde

Birinci levha

Зимний лес. Укромная полянка. Никем не потревоженный снег лежит волнистыми сугробами, покрывает деревья пушистыми шапками. На деревьях белки. Под деревом заяц . Очень тихо. Слышится шорох, хлопанье крыльев, хруст сухого дерева. Лес оживает, на полянку выходит Падчерица (Ö.qız). На ней большой рваный платок, старая кофта, стоптанные башмаки, грубые рукавицы. Она тянет за собой санки, за поясом у нее топорик. Девушка останавливается между деревьями и пристально смотрит на Зайца и Белок и смеется.

На поляну выходит Солдат(Q.asker). За поясом у него большой топор. Он тоже тянет за собой санки. Солдат (Q.asker)- усатый, бывалый, немолодой.

Ressam Maksim Mitrofanov

Qart asker: Meraba, dülber qız, nege quvanasıñ o qadar? Hazine taptıñmı, ya da yahşı haber eşittiñmi?

Ögey qız: Mında bir tavşan sansarlarnen saqlançaq oynadı, tamam bu yerçikte. İnanmaysızmı?

Q. asker: Nasıl inanmayım, baqsa bugün nasıl kün! Eski yılnıñ soñu, yañı yılnıñ başı! Yañı yıl arfesinde her şey ola bile!

Ö.qız: Ya ne ola bile?

Q.asker: Qartbabamdan eşitkenime köre, onıñ qartbabası, oña şunı añlatqan ki, yañı yılnıñ tam arfesinde…..çoq yaşa, dülberim.

Ö.qız: Sağ oluñız, sizge de Allah sağlıq bersin.

Q.asker: Demek, aytacağım, qartbabamnıñ qartbabasına on eki (12) aydan hepisinen körüşmege qısmet olğan eken. Qart hem küz ve yaznı, hem de qışnen baharni birlikte körgen.

Ö.qız: Vaay, öylemi?

Ö.qız: Çoq yaşañız, emce.

Q.asker: Sağ ol, qızım, Allahqa şükür, dev kibim. Sen özüne muqayt ol, bu suvuqta mında ne işiñ bar?

Ö.qız: Ögey anam çalı -çırpı cıyıp ketirmege, odun qurutmağa emir berdi.

Q.asker: Öyle dese, demek sen öksüzsiñ. Kel, men saña yardım eteyim, soñra ise öz işimni baqarım.

Ö.qız: Ya sizge ne yapmaq kerek?

Q.asker: Maña eñ dülber naratnı tapıp kesmek kerek, Qıraliçe hazretleri içün. Qıraliçelernen ise şaqa olmaz, naratnı begenmese, yandı çırağım.

Ö.qız: Ya o sizge ne yapa bilir?

Q.asker: Ne istese yapar. Senden büyük olmasa da, ana-babası keçingen soñ, her kesniñ ve her şeyniñ başında tura.

Ö.qız: Demek, Qıraliçemiz de öksüz eken. Yazıq.

Q.asker: Ebet yazıq, oña aqıl ögretecek adam yoq.

Ö.qız: Ya ne, endi oqumaq-yazmaqnı öyle de ögrenmeycekmi?

Q.asker: Oqumaqnı-yazmaqnı oña ögreteler, oña mahsus Oca kele. Anaa, seniñ işiñ azır, endi öz işimni baqayım. Naratnı qıdırayım.

Ö.qız: Keliñiz, men sizge bir narat köstereyim, öyle bir dülber, yem yeşilçik.

Q.asker: Aydı aysa, köster baqayım, boldırmağan olsañ.

Ö.qız: Yoq, emce, zerre qadar boldırmadım..

Ressam Maksim Mitrofanov

Падчерица (Ö.qız) и Солдат (Q.asker), оставив санки, скрываются в чаще. Мгновение сцена пуста. Начинается вьюга.

На поляну возвращаются Падчерица (Ö.qız) и Солдат (Q.asker). Они идут с трудом, вязнут в сугробах, закрывают лица от вьюги. Вдвоем они несут елку.

Q.asker: Amma da furtuna qopqan, bir şey körünmey. Çanalarımızını qayda qaldırğan ekenmiz?

Ö.qız: Anaaa eki bayırçıq körüne, olardır.

Q.asker: Şimdi naratnı baylâyım da, yolğa çıqarmız, qana kettik.

Падчерица (Ö.qız) и Солдат (Q.asker) уходят. Стена падающего снега закрывает лес.

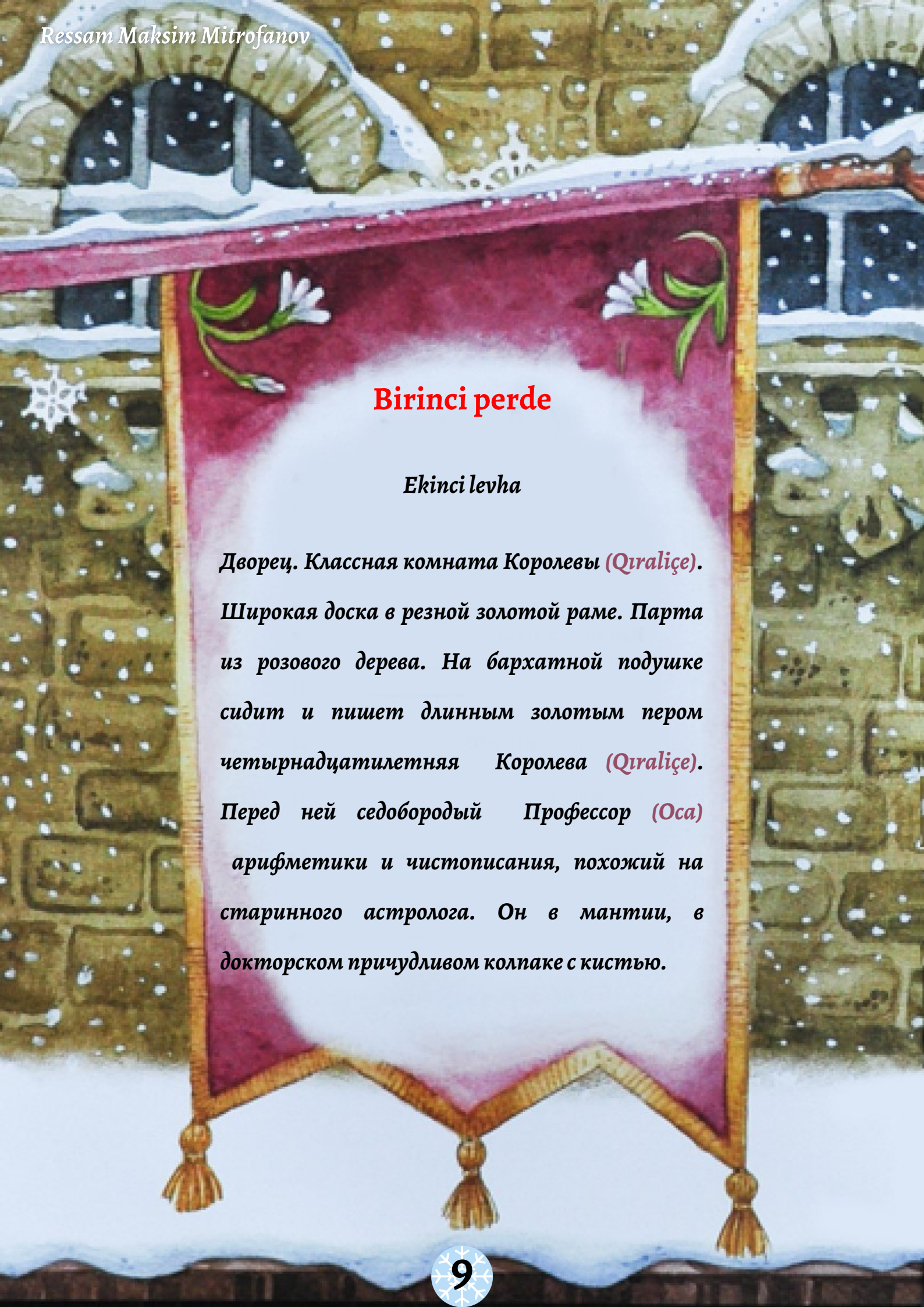

Birinci perde

Ekinci levha

Дворец. Классная комната Королевы (Qıraliçe). Широкая доска в резной золотой раме. Парта из розового дерева. На бархатной подушке сидит и пишет длинным золотым пером четырнадцатилетняя Королева (Qıraliçe). Перед ней седобородый Профессор (Oca) арифметики и чистописания, похожий на старинного астролога. Он в мантии, в докторском причудливом колпаке с кистью.

Ressam Maksim Mitrofanov

Ressam Maksim Mitrofanov

Qıraliçe: Ooof, yazmağa hiç sevmeyim. Parmaqlarım sim-siyah olıp qala.
Oca: Doğrudır, hazreterim, amma daha bir qaç satır yazmañızını rica etem. "Bahar kelse, açsa güller, qırmızısıñ qoqlarım..."
Qıraliçe: Men tek "bahar kelse" dep yazarım...yeter, bahar kelse...
Oca: Bağışlañız, hazretlerim, sizge bir qaç vesiqanı imzalamağa rica etem.
Qıraliçe: Oh, daha da yazmaq kerekmi, yahşı, aysa men şiirni soñunace yazmaycam, bu qadar yeter.
Oca: Çoq sağ oluñız. Endi ise bir qararnı yazıp bermege rica etem.
Qıraliçe: Amaaaan, daha ne yazmaq kerek ya?
Oca: Cezalandırmaq, ya da cezalandırmamaq.
Qıraliçe: Ce-za-lan-dır-maq, ce- za-lan-dır-ma-maq. Cezalandırmaq daha qısqa, öyle yazayım.

Oca: Hanım azretleri, ne yazdıñız ya?
Qıraliçe: Oh, kene yañlış yazdımmı, ye yerine i yazdım yoqsa?
Oca: Yoq, o sözni doğru yazdıñız, amma kene de büyük hata yaptıñız, hiç tüşünmeyip bir insannı cezalandırdıñız.
Qıraliçe: Bilesizmi, men sizni de cezandıra bilem, atta istesem, bugün bile emir eterim.
Oca: Ya menim qabaatım ne?

Qıraliçe: Her bir sözüme bir mana tapasız, her bir yazğanımda hata tapasız.

Oca: Bağışlañız, endiden soñ hiç bir sözüñizge qarşı çıqmam.

Qıraliçe: Öyle olsa, keliñiz, dersimizni devam eteyik, menden bir şeyler sorañız.

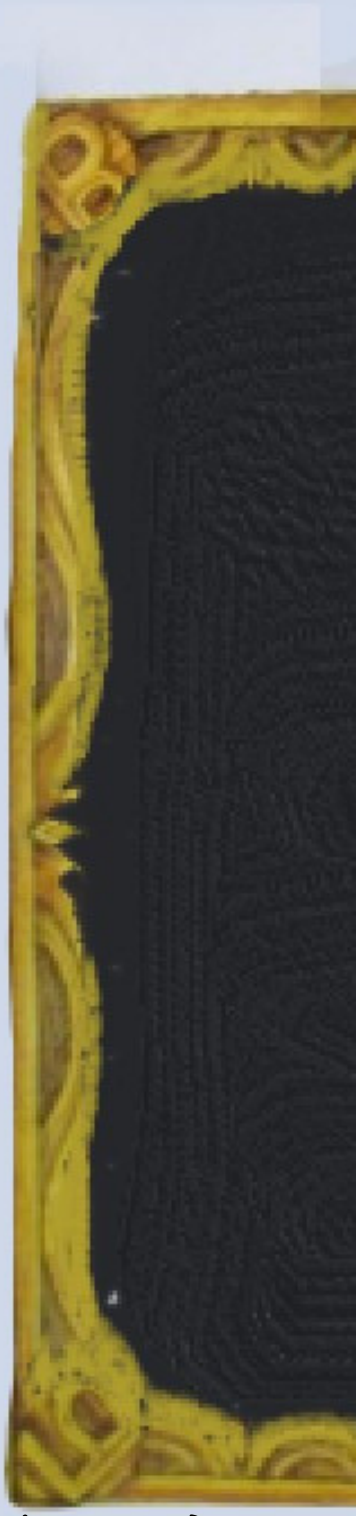

Oca: Altını altı kere arttırsaq ne qadar olur, Qıraliçem.

Qıraliçe: On yedi.

Oca: Pek doğru, Qıraliçem. Ya sekizni sekiz kere arttırsaq ne qadar olur?

Qıraliçe: Üç.

Oca: Doğru kıraliçem, ya ...

Qıraliçe: Amaaaan, sorap bezmediñizmi endi, barem endi siz maña bir şeyler añlatıñız.

Oca: Ya ne aqqında?

Qıraliçe: Meselâ, yañı yıl aqqında, bugün yañı yıl arfesi de.

Oca: Emriñiz olsun, Qıraliçem, bir yıl içinde on eki ay bar, aylar biri biri artından kelmekteler: İlk qış ayı, Qara qış ayı, Kiçik ay ve ilahre.. Ve hiç bir vaqıt qara qış ayı İlk ayından, İlk küz ayı ise Arman ayından evel kelemez.

Qıraliçe: Ya meselâ, men şimdi Çeçek ayı olğanını istesem?

Oca: Bu olacaq şey degil, hanımım. Bu menim degil de, ilim ve tabiatnıñ idaresinde.

Qıraliçe: Ya baqsañız, böyle bir qarar çıqarıp, altında balabaaan bir mühür qoysam, olmazmı?

Oca: Yoq, faydası olmaz, amma asılında bunıñ keregi de yoq, çünki her bir aynıñ öz hoş tarafları, öz bahşışları bar. İlk qış ayı, Qara qış ayı, Kiçik aylarında qar danelerniñ haytarması, Saban ayında perdalez tılsımı, Çeçek ayı ise aqbardaqlarnı bağışlay.

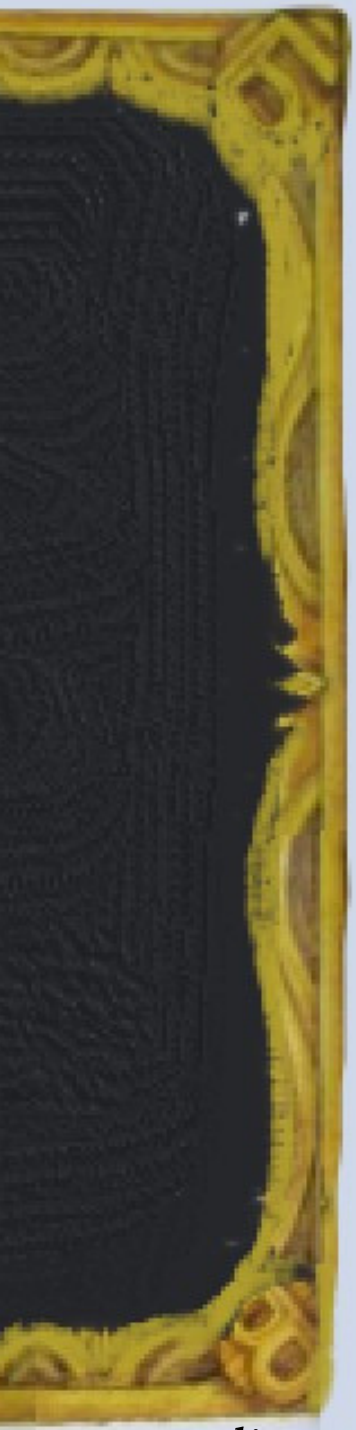

Qıraliçe: İşte onıñ içün Çeçek ayı endi kelmesini isteyim. Aqbardaqlarnı pek sevem, olarnı hiç körmesem de.

Oca: Çeçek ayına qadar az qaldı, oldı olacağı üç (3) ay, ya da doqsan kün.

Qıraliçe: Doqsan (90) künmi? Men üç (3) kün bile beklep olamam. Yarın ziyafetimiz bar, sofranı ana şu aytqanıñız aqbardaqlar yaraştırğanını isteyim.

Oca: Amma qıralice hazretleri, tabiat qanunları bar..

Qıraliçe: (*sözüni bölip*) Men yañı qanun çıqaracağım. Qana, yerime oturıñız da, yazıñız. Endi men sizge ne yazmaq keregini aytacam, yazıñız:

"Bahar kele, aça güller, onıñ içün Yañı yılda sarayımızğa bir sepet aqbardaq ketirmege emir etemiz. Emirni yerine ketirgenler mükâfat alacaq. Sepette çeçek qarşılığına altın qazanacaq."

Yazdıñızmı? Amaan pek yavaş yaza ekensiz. Oldımı, beriñiz endi, men imzamnı qoyayım.Qararımnı mühürlep, her kesge bildiriniz.

Ressam Maksim Mitrofanov

Oca: Bunı mühürleyimmi? Amma napayıq, emriñiz olsun.

Qıraliça: Ebet ebet, menim emrim, siz de onı yerine ketirmelisiz.

Ressam Maksim Mitrofanov

Birinci perde

3 levha

Маленький домик на окраине города. Жарко топится печка. За окнами метель. Сумерки. Старуха (Qartiy) раскатывает тесто. Дочка (Qız) сидит перед огнем. Возле нее на полу несколько корзинок. Она перебирает корзинки. Сначала берет в руки маленькую, потом побольше, потом самую большую.

Ressam Maksim Mitrofanov

Qız: Ana, bu sepetke çoq aqça sığarmı?

Qartiy: Bayağı sığar, ciyezine yeter, daha qalır.

Qız: Ya buña ne qadar sığar?
Qartiy: Buña daha çoq sığar. Evge de, atnen qoyğa da yeter.
Qız: Ya buña?
Qartiy: Bunıñ lafı yoq, altın içinde yuvunırsıñ.
Qız: Aysa bu sepetni alayım. Lâkin aqbardaqlarnı qayda tapayım eken? Qıraliçe şaqa etkendir.
Qartiy: O daha pek yaş, olmaycaq şey ayta qoya, bahar kelmeden aqbardaq qaydan çıqsın. Baqsa, qar obaları ev qadar olğan.
Qız: Kim bile, belki şu qar obaları tübünden öseyatalar. Nasıl olsa da, tonumı kiyip bir qıdırıp baqayım.
Qartiy: Şaştıñmı qızım? Men seni yibermem. Yel uvuldağanını eşitmeysiñmi, gecege yaqın daha beter olur.
Qız: Aysa özüñiz barıñız. Aqbardaqlarnı toplañız, men ise sarayğa alıp keterim.
Qartiy: Vay napayım, anañnı acımaysıñmı, böyle avada azbarğa köpek bile quvulmaz.
Qız: Eee, quvarsıñ sizni. Bir artqaç adım yapmazsız. Sizge köre bütün bayramlarnı soba yanında oturıp çıqacam. Başqaları ile Qıraliçeniñ yanında eglenecekler, altın içinde yuvunacaqlar...*(ağlay)*
Özüñiz barmağa istemeseñiz, meni de yibermeseñiz, barem tatam barsıñ. Şimdi dağdan qaytsa, siz onı daha bir kere yollañız.

Qartiy: Kerçekten, neden olmasın. Orman yaqın, tez barıp kelir. Çeçeklerni toplap kelse, biz sarayğa alıp keter edik. Buzlap qalsa, naparsın işte, qısmeti öyledir daha. Kim onı añar ki?

Qız: Men hatırlamam bile. O qadar bezdim ondan. Qapı artına çıqmaqnıñ çaresi yoq, qomşular birden, vay ğaripçik, çeber elli, dülberlerniñ dülberi felân. Ya menim qaysı yerim eksik?

Qartiy: Maña qalsa, qızım, senden güzeli yoq. O ise ayneci, yaltaqlanıp yüre, kimge boyun egmege, kimge külmege yahşı bile. Soñ öksüz dep acıp oturalar..ne bar acımağa? Başqası, elimni öpip yürer edi, bunıñ ağzından bir laf çıqmaz.

Qız: Ana barıp kelsin ormanğa. Men özüme saylâğan eñ balaban sepetni alsın.

Qartiy: Yoq qızım! O sepet yap-yañı, ormanda coyulsa, soñ tapsañ al. Başqasını bereyik, yoq olsa da yazıq degil.

Qız: Ya o pek ufaq ta!!

Входит Падчерица (Ö.qız). Платок ее весь засыпан снегом. Она снимает платок и стряхивает, потом подходит к печке и греет руки.

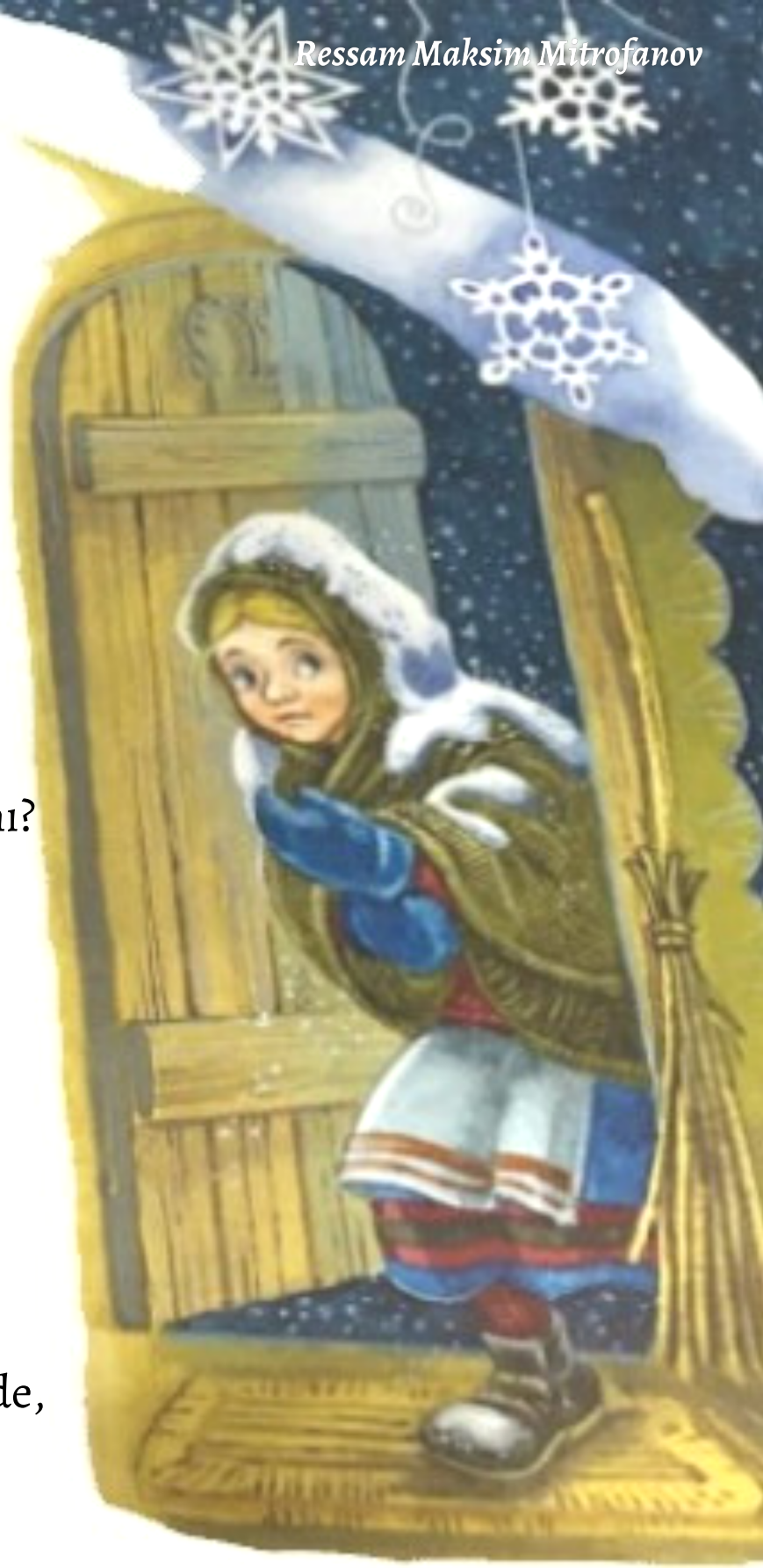
Ressam Maksim Mitrofanov

Qartiy: Soñ, qar yağamı?

Ögey qız: Yağğanda da nasıl yağa! Nasıl kelip çıqqanımnı özüm bilem!

Qartiy: Qış olğan soñ qar da yağacaq ebet. Rahalandıñmı, qızındıñmı? Daha bir yerge barıp kelmek kereksiñ.

Ö.qız: Uzaqmı?

Qız: Ormanğa.

Ö.qız: Yan andan keldim de, men bayağı çalı ketirdim, bir aftağa yeter.

Qız: Çalı degil, aqbardaq cıymaq kerek!

Ö.qız: *(külip)* E, tek o qaldı, şaqañnı birden añlamağanım.

Ressam Maksim Mitrofanov

Qız: Men şaqa etmeyim. Qanun çıqqanını eşitmediñmi?

Ö.qız: Yoq.

Qız: Bir şeyden haberiñ yoq. Her kes bu qanunnı aytıp otura. Aqbardaqlarnı cıyıp ketirgenge bir sepet altın berilecek.

Ö.qız: Qara qışta aqbardaqlar qaydan kelsin?

Qız: Aydı, çoq laf eşekke yük. Mına sepetni al.

Ö.qız: Yarın saba barsam olmazmı, tañ atmazdan turıp keterim.

Qız: Daha ne tüşünirsin, ya aqşamğace bir şey tapmasañ, sarayda bizni kimse beklemez. Çeçekler bayram ziyafetine kerek.

Ö.qız: Qışta ormanda çeçek açqanını bir vaqıt eşitmedim.. Hem de böyle qaranlıqta ne körersin?

Qartiy: Qana, yavluğını başına sar, sepetni eline al ve aq yol. Baq mańa, qomşularnıñ birinde gecelegenini bilsem, evge almam, azbarda buzlap qalırsıñ!

Qız: Aqbardaqsız qaytma saqın.

Падчерица (Ö.qız) закутывается в платок, берет корзинку и уходит. Молчание.

Qartiy: Artından qapını da yahşı qapat. Öyle bir üfüre. Qızım, kel sofra donatayıq, aç oldıq.

Perde qapala.

Ekinci perde

Birinci levha

Лес. На землю падают крупные хлопья снега. Густые сумерки. Падчерица (Ö.qız) пробирается через глубокие сугробы. Кутается в рваный платок. Дует назамерзшие руки. В лесу все больше и больше темнеет.

Ressam Maksim Mitrofanov

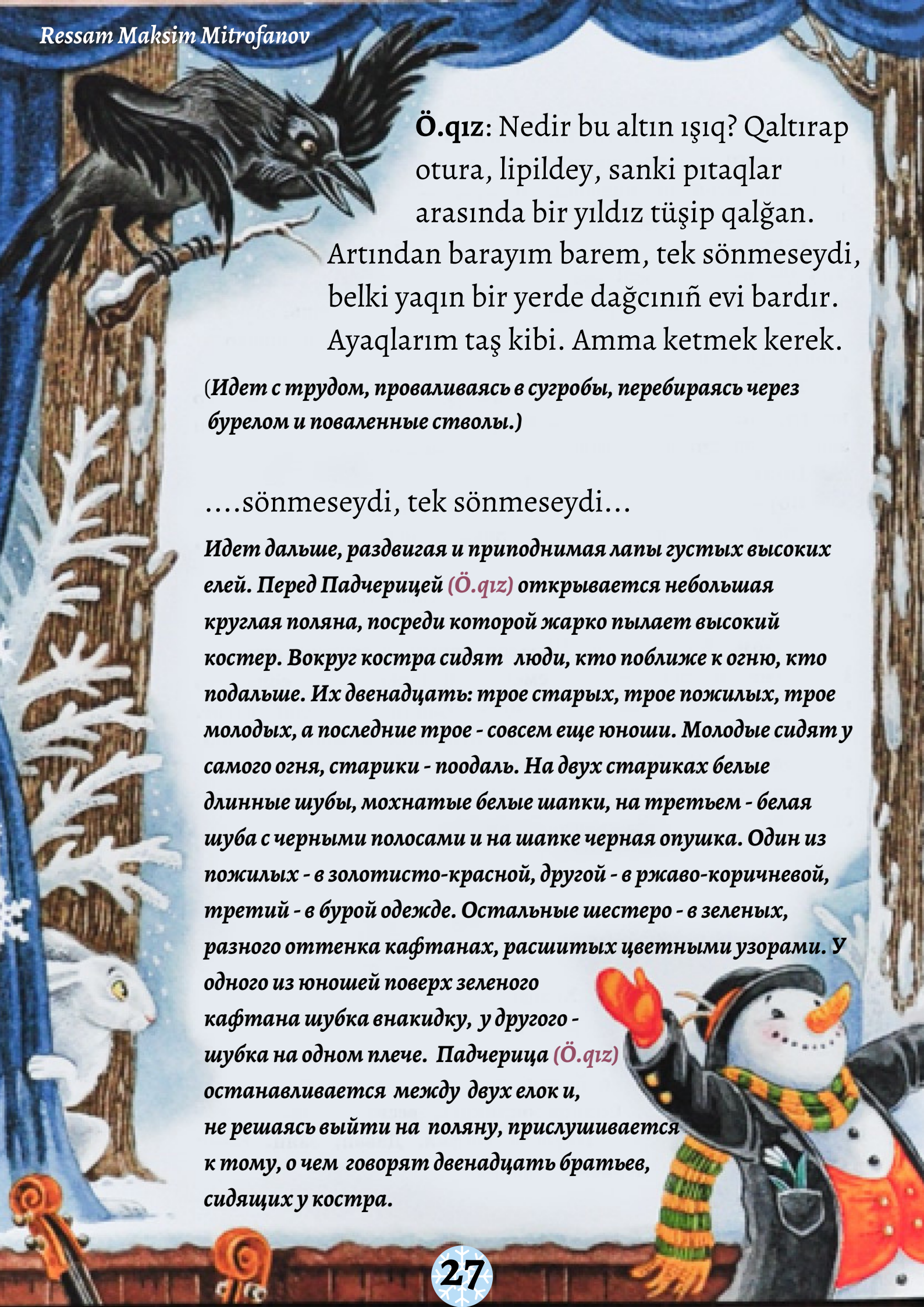

Ö.qız: Nedir bu altın ışıq? Qaltırap otura, lipildey, sanki pıtaqlar arasında bir yıldız tüşip qalğan. Artından barayım barem, tek sönmeseydi, belki yaqın bir yerde dağcınıñ evi bardır. Ayaqlarım taş kibi. Amma ketmek kerek.

(Идет с трудом, проваливаясь в сугробы, перебираясь через бурелом и поваленные стволы.)

….sönmeseydi, tek sönmeseydi…

Идет дальше, раздвигая и приподнимая лапы густых высоких елей. Перед Падчерицей (Ö.qız) открывается небольшая круглая поляна, посреди которой жарко пылает высокий костер. Вокруг костра сидят люди, кто поближе к огню, кто подальше. Их двенадцать: трое старых, трое пожилых, трое молодых, а последние трое - совсем еще юноши. Молодые сидят у самого огня, старики - поодаль. На двух стариках белые длинные шубы, мохнатые белые шапки, на третьем - белая шуба с черными полосами и на шапке черная опушка. Один из пожилых - в золотисто-красной, другой - в ржаво-коричневой, третий - в бурой одежде. Остальные шестеро - в зеленых, разного оттенка кафтанах, расшитых цветными узорами. У одного из юношей поверх зеленого кафтана шубка внакидку, у другого - шубка на одном плече. Падчерица (Ö.qız) останавливается между двух елок и, не решаясь выйти на поляну, прислушивается к тому, о чем говорят двенадцать братьев, сидящих у костра.

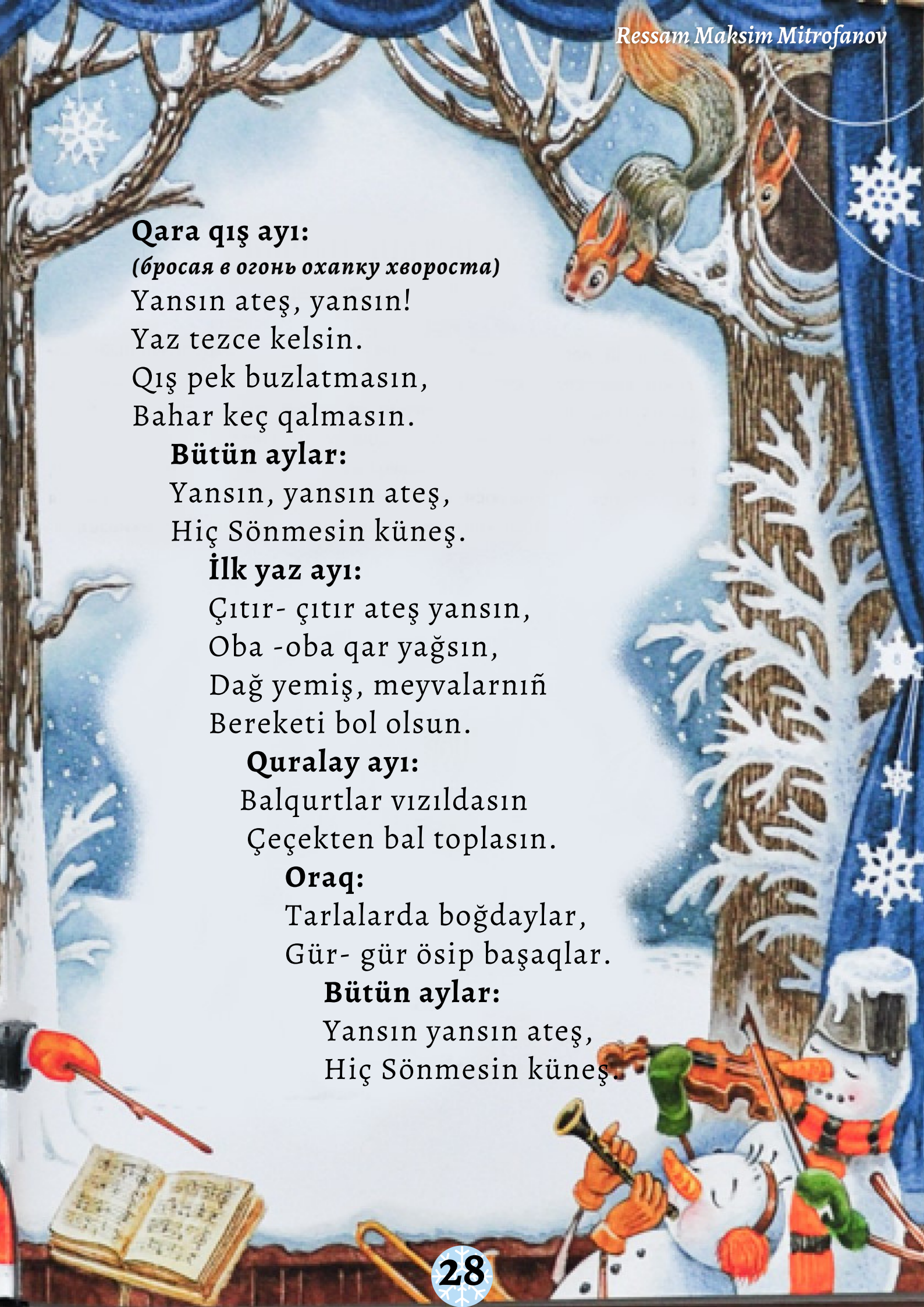

Qara qış ayı:
(бросая в огонь охапку хвороста)
Yansın ateş, yansın!
Yaz tezce kelsin.
Qış pek buzlatmasın,
Bahar keç qalmasın.

Bütün aylar:
Yansın, yansın ateş,
Hiç Sönmesin küneş.

İlk yaz ayı:
Çıtır- çıtır ateş yansın,
Oba -oba qar yağsın,
Dağ yemiş, meyvalarnıñ
Bereketi bol olsun.

Quralay ayı:
Balqurtlar vızıldasın
Çeçekten bal toplasın.

Oraq:
Tarlalarda boğdaylar,
Gür- gür ösip başaqlar.

Bütün aylar:
Yansın yansın ateş,
Hiç Sönmesin küneş.

Ressam Maksim Mitrofanov

Падчерица (Ö.qız) сначала не решается выйти на поляну, потом, набравшись смелости, медленно выходит из-за деревьев. Двенадцать братьев, замолчав, поворачиваются к ней.

Ressam Maksim Mitrofanov

Ögey qız: Hayırlı aqşamlar.
İlk qış ayı: Saña da hayırlı aqşamlar.
Ögey qız: Ateşniñ yanında biraz qızınmağa mümkünmi?
İlk qış ayı: Ebet, kel, güzel qız, amma baq, saqt ol, ellerini yaqma saqın.
Ögey qız: Sağ oluñız, men yaqın barmam.
(Подходит к огню, стараясь никого не задеть и не толкнуть, и греет руки.)
Ateşiñiz ne de güzel yana eken. İçim qızdı. Yüregim iridi sanki. Çoq sağ oluñız!

Недолгое молчание. Слышно только, как трещит костер.

İlk qış ayı: Elinde ne bar ya , güzel qız? Sepetke oşay. Yañı yıl arfesinde karpasina cıymağa keldiñmi, hem de böyle avada?
Ögey qız: İstep kelmedim, hem de karpasina qıdırmayım. Ögey anam aqbardaq toplamaq içün meni mında yolladı.
Saban:
(смеясь и толкая в бок Апрель-месяц (Çeçek ay))

Ressam Maksim Mitrofanov

Eşittiñmi, qardaş, aqbardaq qıdıra, demek seniñ musafiriñ, qabul et!

Все смеются.

Ögey qız: Men de küler edim, amma külmege çarem yoq. Qıraliçemiz sarayğa bir sepet aqbardaq ketirgenge bir sepet altın bermege işandırdı. Onıñ içün meni ormanğa yolladılar.

İlk qış ayı: İşiñ zor, canım. Şimdi aqbardaqlarnıñ vaqtı degil. Çeçek ayını beklemek kerek.

Ögey qız: Bilem, amma napayım. Başqa çarem yoq. Aydı, çoq sağ oluñız. Rahatsız etken olsam bağışlañız.

(Берет свою корзинку и медленно идет к деревьям.)

Çeçek ayı: Toqta, qız, bekle bir daqqa.

(Подходит к Январю (Qara qış ayı) и кланяется ему.)

Qara qış ayı, ağam, bir saatke maña öz yerini berse.

Qara qış ayı: Berer edim, amma Çeçek ayı Saban ayından evel kelmez ki.

Saban: Menim işim qolay, ya sen ne dersiñ, Kiçik ay?

Kiçik ay: Aydı, men de öz yerimni bermege razım.

Qara qış ayı: Öyle olsa istegeniñiz olsun!

(Ударяет о землю ледяным посохом.)

Ressam Maksim Mitrofanov

Toqta biraz ayaz,

Buzlatma etrafnı.

В лесу становится тихо. Метель улеглась. Небо покрылось звездами.

Qara qış ayı: Seniñ nevbetiñ, Kiçik qardaşım!

Передает свой посох лохматому и хромому Февралю (Kiçik ay).

Kiçik ay:

(ударяет посохом о землю)

Qana, yeller, furtunalar,
Kösteriñ küçüñizni!

В ветвях гудит ветер. По поляне бежит поземка, крутятся снежные вихри.

Kiçik ay: Sıra sende, Saban qardaşım.

Saban:

(берет посох)

Qarlar yımşay, irip kete,
Pıtaqlar bühürlene.

Снег вдруг темнеет и оседает. Начинается капель. На деревьях появляются почки.

Saban: Endi saña nevbet, Çeçek qardaşım.

Çeçek ayı:

(берет посох и говорит звонко, во весь мальчишеский голос)

Şırıl- şırıl aqsın suvlar,
Canlansın nebatatlar.
Ayuv qobadan çıqsın,
Baharni müjdelesin.
Şeñ ötsin artıq quşlar,
Gür açsın aqbardaqlar!

В лесу и на поляне все меняется. Тает последний снег. Земля покрывается молоденькой травкой. На кочках под деревьями появляются голубые и белые цветы. Кругом каплет, течет, журчит. Падчерица (Ö.qız) стоит, оцепенев от удивления.

Çeçek ayı: Ya sen ne qatıp qaldıñ, aşıqmalısıñ, ağalarım bizge tek bir saat bağışladılar.

Ögey qız: Capam, çapam.

(Исчезает за деревьями.)

Ressam Maksim Mitrofanov

Qara qış ayı: *(yavaştan)*
Men onı birden tanıdım. De
buzdaki oyuq yanında körgen edim, de ormanda çalı
çırpı çıyğanda. Bir şeyge baqmadan küler yüzlü, sıcaq
qanlı qız.
İlk yaz ayı: Biz de, yaz ayları onı yahşı tanıymız. Ormanda
bir pıtaçıqnı sındırmaz, tek pişken yemişlerni alır,
qalğanlarnı tiymez.
Boş ay: Men onı qaç kere yağmurnen sılatqan edim,
amma napayım, küz ayı olğan soñ.
Kiçik ay: Menden de az çekmedi, ğarip. Buzlu yellernen
üşüttim. O kibi qızğa qara qışta bir saatke baharni
bağışlasañ da ayıp degil.
Çeçek ayı: Her kes onı o qadar begengen soñ
men barem oña öz yüzügimni bağışlarım.

Из-за деревьев выходит Падчерица (Ö.qız). В руках у нее корзинка, полная подснежников.

Qara qış ayı: Sepetni toldurğansıñ endi,
maşallah!
Ögey qız: Ya olarnıñ anda soñu yoq, hem de
hepisi dane-dane, bem beyazçıq, yiri,
tüzgünler, yapraçıqları qadife kibi. Çoq sağ
oluñız, merametligiñizni bir vaqıt
unutmam.
(Qara qış ayına baş ege)
Qara qış ayı: Maña degil, Çeçek qardaşıma
sağ ol de. O seniñ içün rica etti,
qar tübünden aqbardaqlarnı
o saña açtırttı.

Ressam Maksim Mitrofanov

Ögey qız: *(Çeçek ayına aylanıp).*
Çoq sağ ol, Çeçek ayım. Saña her vaqıt quvana edim, artıq daha çoq bekleycem ve bir vaqıt unutmam.
Çeçek ayi: Kerçekten unutmamaq içün saña bu yüzüçikni bağışlayım. Başına bir belâ kelse, onı yerge, suvğa, ya da qar obasına atıp,böyle ayt:

Yüzüçigim, yüzüçik,
Üstünde büllür taşçıq,
Qana, yuvarlanıp ket,
Maña yolunı körset.

Şu daqqası yardımğa kelermiz.

Qara qış ayı: Endi aytacağımnı yahşı diñle. Yañı yılnıñ tap arfesinde saña on eki (12) aynıñ hepisinen bir arada körüşmege qısmet oldı. Aqbardaqlarnı saña kim bergenini kimsege aytma. Biznen tanışqanını da kimsege añlatma.
Ögey qız: Ağzımdan bir laf çıqmaz, ölsem aytmam. Yahşı qalıñız , ay ağalarım.
Aylar: Sağlıqnen bar, qardaşımız.
İlk qış ayı: Aydı, Qara qış ağam, qış bahari soñuna yetti. Qana, alçı asañnı.
Qara qış ayı: Çeçek ağam, asamnı uzatçı. Vaqıt keldi!
(Ударяет посохом о землю.)

Начинается свист, вой метели. По небу мчатся облака. Снежные хлопья закрывают всю сцену.

Ekinci perde

Ekinci levha

Домик Старухи (Qartiy).

Старуха (Qartiy) и Дочка (Qız) наряжаются.

На скамейке стоит корзина с подснежниками.

Qız: Balaban sepetni almaq kerek dep aytqan edim de.
Qartiy: Sağ selâmet qaytacağını qaydan bileyim, özü de boş qolnen degil, aqbardaqlarnen qayttı.
Qız: Siz balaban yañı sepetni alıñız da, aqbardaqlarnı anda qoyuñız.
Qartiy: Amma sepet boş körünecek te!
Qız: Bol bol qoysañız bir şey körünmez.
(Кидает ей корзину.)

Дочка (Qız) уходит за занавеску. Старуха (Qartiy) перекладывает подснежники. Дочка (Qız) выбегает на цыпочках из-за занавески.

Qız: Baqsañız buna!
Qartiy: Vay nasıl dülber yüzüçik, qaydan aldıñ?
Qız: Ögey qızını tursatmaq içün yanına bardım, türtem- türtem, duymay bile. Elinden tutıp avuçını açsam, baqsam, parmağında yüzüçigi parılday. Yavaştan çıqardım da, artıq uyatmadım, yuqlay bersin.

В это время из-за занавески выходит Падчерица (Ögey qız).

Qartiy: Tez tez cebine qoy!

Дочка (Qız) прячет кольцо в карман. Падчерица (Ögey qız), глядя себе под ноги, медленно идет к скамейке, потом к двери, выходит в сени. Падчерица (Ögey qız) возвращается, подходит к корзине с подснежниками, роется в цветах.

Qartiy: Ne qarıştırıp turasın ya. Çeçeklerni ezip taşlarsıñ!

Ögey qız: Ya men aqbardaqlarnı ketirgen sepet qayda?

Qız: Ne qıdırasıñ şu?

Ögey qız: Siz mında bir şey tapmadıñızmı?

Qartiy: Neni coyğanını aytsañ, belki tapmağa yardım etermiz.

Ögey qız: Bir yüzüçigimni coydım.

Qartiy: Ya sende yüzük bir vaqıt yoq edi de?

Ögey qız: Men onı tünevin ormanda taptım.

Qartiy: Baqsa, nasıl qısmetli ekensiñ! Aqbardaq ta tapqan, yüzük te… aydı qıdırıp otur aysa, biz ise sarayğa keç qalamız. Yahşı kiyin, qızım.

Одеваются, прихорашиваются.

Ögey qız: Yüzüçigim sizge ne kerek? Qaytarıñız onı mańa.

Qartiy: Aqıldan taydıñmı, qaydan alayım onı sańa?

Qız: Közüm körmedi bile.

Ögey qız: Qardaşım, yalvaram, men bilem, yüzügim sende. Sen hep bir sarayğa ketesin de, sańa anda bir sepet altın berecekler, canıñ ne istese alırsıñ, menim ise bu yüzüçikten ğayrı bir şeyim yoq.

Старуха (Qartiy) и Дочка (Qız) уходят.

Ögey qız: Toqtasañız. Anay, qardaşım… aylanıp da baqmaylar, napayım eken, derdimni kimge añlatayım? Aylar uzaq qaldı, yüzüçigim olmasa, tapamam. Meni kim qoruycaq artıq. Ah, elvida menim bahtım, elvida aylar- ağalar, elvida Çeçegim.

Perde qapala

Ressam Maksim Mitrofanov

Ressam Maksim Mitrofanov

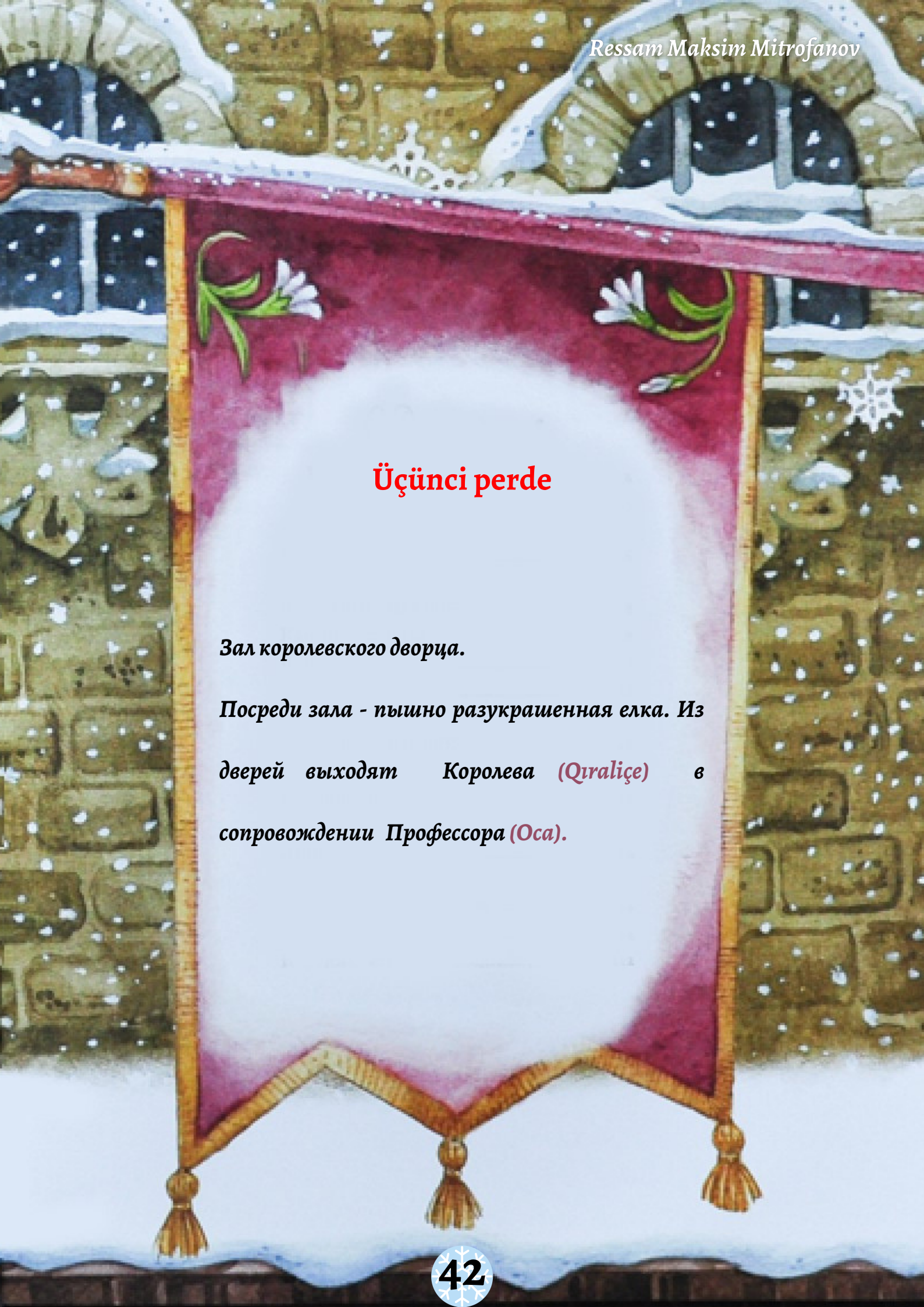

Üçünci perde

Зал королевского дворца.

Посреди зала - пышно разукрашенная елка. Из дверей выходят Королева (Qıraliçe) в сопровождении Профессора (Oca).

Qıraliçe: Aydı, aydı, Ocam, rahat oluñız artıq, maña bir sepet aqbardaq ketirilmegence Qara qış ayı başlamaz.
Oca: Emriñiz olsun, Qıraliçem,amma sizge aqbardaqlarnı kimse ketirmez.
Qıraliçe: Baqarmız.

Общее замешательство.

Ressam Maksim Mitrofanov

Vezir: Qıraliçe hazretleri, emriñizge binaen, sarayğa aqbardaqlar ketirildi. Çeçeklerni eki qadın ketirdi.
Qıraliçe: O qadınlarnı çağırıñız, kirsinler.

Входят Старуха (Qartiy) и Дочка (Qız) с корзиной в руках.

Qıraliçe:
(Приподнимаясь)
Keliñiz, keliñiz. Aqbardaq degeniñiz bumı?!
Qartiy: Ebet, hazretlerim, tazeçik, qar obalarnıñ tübünden üzip ketirdik.
Qıraliçe:
(вытаскивая полными горстями подснежники).
Bugün her kes urbasına aqbardaq taqsın, bugün başqa çeçeklerni körmege istemeyim. Mına sizge de aqbardaq, qışta aqbardaq ösmez dep aytsañız da.
Oca:
(пристально разглядывая цветок)
Çoq sağ oluñız, ebet, ösmez.
Qıraliçe: Ah Ocam, Ocam, pek inat ekensiz. Soñ, her kes aqbardaqlarnı taqtımı? Pek yahşı, aysa menim qırallığımda Yañı yıl başladı dep ilân etem. İlk qış ayı
bitti. Meni artıq hayırlay bilesiz.
Her kes: Yılbaş hayırlı olsun, Qıraliçem, hayırlı olsun!!!
Qıraliçe: Naratımız da yañsın! Oyunğa tüşeyik.

На елке зажигаются огни.

Qartiy: Qıraliçe hazretleri, sizni can-yürekten hayırlaymız.
Qıraliçe: Aaa siz daha mındasızmı?
Qartiy: Ebet, mındamız, sepetimiz boşandı da.
Qıraliçe: Aaa, ebet, sepetlerine altın qoyuñız.
Qartiy: Aytqanıñız kibi, Qıraliçem, bir sepet çeçekke bir sepet altın.

Визирь(Vizir) берет корзину и уходит.

Qıraliçe: *(Старухе (Qartiy) и Дочке (Qız))*
Soñ, çeçeklerni qayda taptıñız, añlatıñız baqayım?

Старуха (Qartiy) и Дочка (Qız) молчат.
Ne susıp qaldıñız ya?
Qartiy: *(qızğa)*
Sen ayt.
Qız: Özüñiz aytıñız.
Qartiy: Emriñizni eşitkennen , ne olsa olsun, amma arzuñızını yerine ketirmege istedik. Ormanda suvuq, qar oba- oba, şu yerge nasıl barıp çıqqanımızını özümiz de bilmeymiz. Öyle bir acayip yer ki. Terek qadar qar obaları arasında tepsi kibi tögerek bir göl. Gölniñ suvu hiç buzlamay, üzerinde beyaz papiyçikler yalday, yalılarında ise çeçekler aça.
Qıraliçe: Hepisi aqbardaqlarmı?
Qartiy: Canıñız nasıl çeçek istese hepisi bar. Tap közleriñ qamaşa.
Qıraliçe: Vay ne güzel, aysa barıp maña cilek, ceviz ve erik ketiriñiz.
Qartiy: Vay, canım közüm, Qıraliçeçigim, yolu pek uzaq da.
Qıraliçe: Nesi uzaq? Men tünevin emir etsem, bugün endi ketirgensiz. Sizge sıcaq ton bererler.
Qartiy: Pek ağır vazife bergensiz, amma napayıq, emriñiz olsun! Aysa bizge sıcaq ton beriñiz, barıp keleyik.

(Берет корзину с золотом.)

Qıraliçe: Tonlarıñızını şimdi alırsız, amma altınlarnı şimdilik qaldırıñız. Qaytqan soñ birden eki sepet alırsız!

Старуха (Qartiy) ставит корзину на пол. Визирь (Vizir) убирает ее подальше. Слуги подают Дочке (Qız) и Старухе (Qartiy) шубы. Они одеваются. Оглядывают друг дружку.

Qıraliçe: Toqtañız!
(Хлопает в ладоши)
Maña da bir ton ketiriñiz, asılında her kesge! Hem de atlarnı azırlañız. Ormanğa hepimiz beraber keteyik. Qar üstünden cilek cıyarmız: kettik, kettik!! Bu eki qadın ise ögde otursın, olar bizge yol kösterecekler.

Все собираются в путь, идут к дверям.

Qartiy: *(ağlay)*
Qıraliçe hazretleri, biz özümiz bir şey bilmeymiz.
Qıraliçe: Ola bilecek şeymi bu, bir sepet aqbardaq cıyıp ketirgensiz de, şu yerni tapıp olamaycaqsızmı?
Qartiy: Biz cıymadıq.
Qıraliçe: Öylemi…, ya siz olmasañız kim cıyğan?
Qartiy: Menim ögey qızım, o hayırsız menim yerime ormanğa barıp aqbardaqlarnı cıydı.
Qıraliçe: Ya şu yerge yolnı kösterip olurmı?
Qartiy: Bir kere barğan soñ yolnı bilir her alda, amma köstermege istermi?
Qıraliçe: Men emir etsem, emrime qarşı çıqmağa közü bararmı yoqsa?
Qartiy: Biraz inatçıdır, Qıraliçe hazretlerim.
Qıraliçe: Men de inattırım, qana, hepimizge birer sepet ketiriñiz.

Perde qapala.

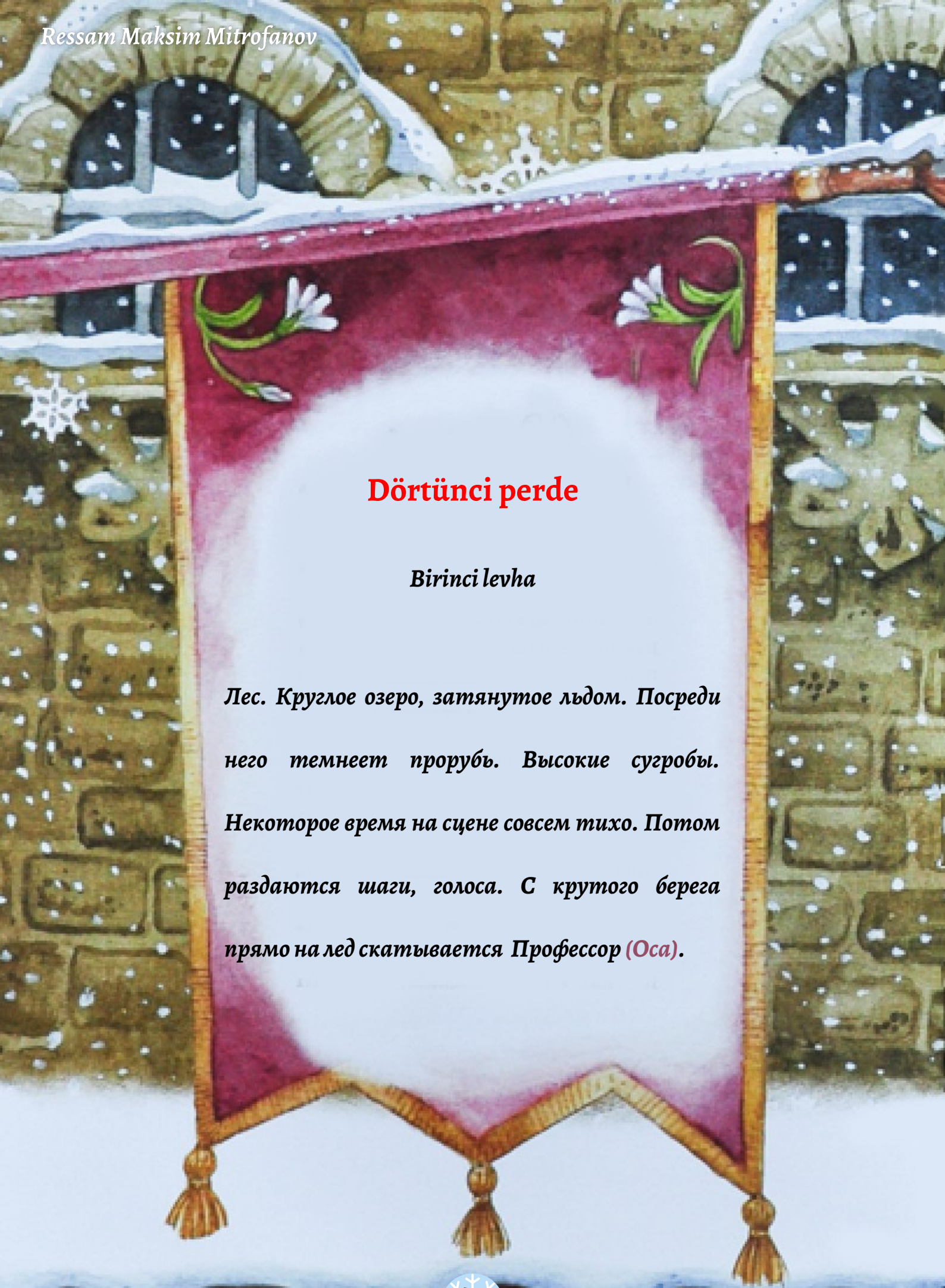

Dörtünci perde

Birinci levha

Лес. Круглое озеро, затянутое льдом. Посреди него темнеет прорубь. Высокие сугробы. Некоторое время на сцене совсем тихо. Потом раздаются шаги, голоса. С крутого берега прямо на лед скатывается Профессор (Оса).

Ressam Maksim Mitrofanov

Qıraliçe: Yolnı kösterecek qadınlar qayda qaldılar ya?

Звон колокольчиков. Ржанье лошадей. Из-за кустов выходят Королева (Qıraliçe), Визирь (Vizir), Старый Солдат (Q.asker), Старуха (Qartiy), Дочка (Qız) и Падчерица (Ögey qız).

Qıraliçe: Nihayet!

Qartiy:
(озираясь по сторонам, про себя)
Vay baqsa, kerçekten göl bar eken, yalan uydurdım, keçrek çıqtı. Qıraliçe hazretlerim, mına ögey qızımnı ketirdim.

Qıraliçe: Kelsin yanıma.

Oca: O qızğa sıcaq urba kerek, baqsañız, buzlap qalğan.

Qıraliçe: Qızğa ton ketiriñiz, anaa... kiysetiñiz!

Ögey qız: Sağ oluñız.

Qıraliçe: Toqta daha, men saña bir sepet altın, on eki qadife anter, kümü podvorlı ayaqqap, her bir eline birer bilezlik, her parmağına elmaz yüzük bererim. İsteysiñmi?

Ögey qız: Sağ oluñız, amma bularnıñ hepsiniñ maña keregi yoq.
Qıraliçe: Hiç bir şey kerekmeymi?
Ögey qız: Maña tek bir yüzük kerek, siziñ degil, öz yüzüçigim.
Qıraliçe: *(qartnen qızğa)*
Qana, maña şu yüzüçikni berseñiz.
Qartiy: Qıraliçe hazretlerim, inanıñız, bizde yüzük yoq.
Qıraliçe: Qana, beriñiz dedim, yoqsa peşman olursız.

Дочка (Qız), взглянув на Королеву (Qıraliçe), вынимает из карманакольцо.

Qıraliçe: Dülber yüzüçik eken, aydı, mına saña, al.
Ögey qız: Çoq sağ oluñız.
Qıraliçe: Amma baq, saña yüzükni qaytarğanım içün aqbardaqlarnı cıyğan yerni köstermek kereksin.

Ressam Maksim Mitrofanov

Ressam Maksim Mitrofanov

Ögey qız: Öyle olsa almam.
Qıraliçe: Aysa şimdi bu yüzükni ve qızını da buz oyuğına atmağa emir eterim. Soñki sefer sorayım, yerni köstereceksiñmi?
Ögey qız: Yoq!
Qıraliçe: Aysa yüzügiñni başqa körmezsiñ ve zaten özüñ de yoq olacaqsıñ. Qana tutıñız onı!
(С размаху бросает колечко в воду)

Ögey qız:
(рванувшись вперед)
Yüzüçigim, yüzüçik,
Üstünde büllür taşçıq,
Qana, yuvarlanıp ket,
Maña yolunı körset.

Qıraliçe: Ne ayta şu?

Поднимается ветер, метель. Вкось летят снежные хлопья. Королева (Qıraliçe), Старуха (Qartiy) с Дочкой (Qız), Старый Солдат (Q.asker), Профессор (Oca), Визирь (Vizir) стараются укрыть головы, защитить лица от снежного вихря. Сквозь шум вьюги слышен бубен января (Qara qış ayı), рог февраля (Kiçik ay), мартовские (Saban) бубенчики. Вместе со снежным вихрем проносятся какие-то белые фигуры. Может быть, это метель, а может быть, и сами зимние месяцы. Кружась, они на бегу увлекают за собой Падчерицу (Ögey qız). Она исчезает.

Qıraliçe: Yanıma keliñiz, aşıqıñız!

Ветер кружит Королеву (Qıraliçe). Старуха (Qartiy) с Дочкой (Qız), Старый Солдат (Q.asker), Профессор (Oca), Визирь (Vizir) падают, поднимаются; наконец, ухватившись друг за друга, превращаются в один клубок. Все, приникнув к земле, замирают. В шуме бури все чаще слышны мартовские (Saban) бубенчики, а потом апрельская (Çeçek ayı) свирель. Метель утихает. Становится светло, солнечно. Чирикают птицы. Все поднимают головы и с удивлением смотрят вокруг.

Qıraliçe: Bahar keldi,
terekler bühürlendi.
Aqbardaqlar istegenim
kibi oldı.
(Быстро взбегает на пригорок, покрытый цветами)
Ya şu qız qayda ğayıp oldı,
ögey qızıñ qayda ketti?
Qartiy: Hayırsız qaçıp
ketkendir.
Qıraliçe: Asılında onıñ
maña keregi yoq artıq.
Men aqbardaqlarnı
özüm taptım,
baqsañız, ne qadar çoqlar.
(С жадностью бросается собирать цветы)
Cıyıñız çeçeklerni.

Ressam Maksim Mitrofanov

Oca: Amma men olarnı endi körmeyim.

Qıraliçe: Ğayıp oldılar. Oca: Amma yemişler peyda oldı.

Солнце светит все ослепительнее. Жужжат пчелы и шмели. Лето в разгаре. Издали слышны гусли Июля (Oraq).

Oca: Ooh nefesim tutuldı, pek sıcaq.
(Распахивает шубу)
Qıralçe: Yaz keldimi, ne?
Oca: Olacaq şey degil.
Qıraliçe: Amma tamam Oraq ayı kibi.

Удар грома. Ливень. Летят листья. Наступает мгновенная осень.

Oca: Yağmur başladı.
Qıraliçe: Şemsiyeni uzatıñız!
Oca: Hazretlerim ,qaydan alayım şemsiyeni, biz qara qış ayında evden çıqqan edik, şimdi ise her alda ilk küz ayıdır….
Qıraliçe: Endiden soñ qırallığımda ay degen şey olmaycaq.

Становится темно. Поднимается невообразимый ураган. Ветер валит деревья, уносит брошенные шубы и шали.

Qıraliçe: Acele sarayğa, atlarnı azırlañız, qayda qaldıñız ya!! Kettik.

Ressam Maksim Mitrofanov

Топот копыт. На сцене только Королева (Qıraliçe), Профессор (Oca), Старуха (Qartiy) с Дочкой (Qız), Визирь (Vizir) и Старый Солдат (Q.asker). Ливень прекращается. По воздуху летят белые мухи.

Qıraliçe: Baqsañız, qar yağa, kene qış.
Oca: Anna… İlk qış ayı olğan soñ qar da yağması doğru.
Qıraliçe: Tonumnı beriñiz, üşüdim. Qana, çanalarnı azırlañız, kene qış kelgen soñ çananen kete bilemiz.
Qartiy: Ayttım da sizge, Qıraliçe hazretlerim, sizge ormanğa ketmege kerekmey edi.
Qız: Aqbardaq istegen eken.
Qıraliçe: Siz ise altın peşindesiz…
(biraz susıp)
Toqta, sen mennen nasıl laf etesiñ?!!
Qartiy: Ya biz sarayda degilmiz de, ormandamız.
Q.asker:
(возвращается и тянет за собой сани)
Çanalarıñız azır, hazretlerim.
Qıraliçe:
(трет уши и нос снегом)
Kerek edimmi maña bu olmaycaq fermannı çıqarmağa?
Qız: Kerçekten, olmaycaq bir ferman, şimdı canım-canım sıcacıq evimizde oturır edik, Yañı yılnı qarşılar edik. Oniñ yerine ise köpek kibi qaltıraymız suvuqtan.
Qıraliçe: Ya siz ne, her olmaycaq sözge uyasız, nasıl olsa da, men daha pek kiçigim, bilesiz de. Oh, dayanamayım artıq, buzlap qalacam. Ocam, bir şeyler yapsañız!
Oca: Ağır mesele, amma bu çanalarğa birilerni yekip olsaydıq?

Qıraliçe: Ya neni?
Oca: Atnı meselâ, ya da hiç olmağanda bir qaç köpek tapılsaydı.
Q.asker: Orman içinde köpekler qaydan kelsin? Hem de bu suvuqta.

Старуха (Qartiy) с Дочкой (Qız) садятся на поваленное дерево. На сцену выходит высокий Старик в белой шубе. Это Январь (Qara qış ayı). Он по-хозяйски оглядывает лес, постукивает по стволам деревьев.

Qara qış ayı: Ne qıdırasız mında bu vaqıtta?
Qıraliçe: Aqbardaqlar.
Qara qış ayı: Aqbardaqlar ösecek vaqtı degil şimdi.
Qıraliçe: Bizge mından çıqmağa yardım etiñiz lütfen, pek minnetdar olurmız, ne isteseñiz, altınmı, kümüşmi, siziñ olur.
Qara qış ayı: Maña bir şey kerekmey, men öyle de zenginim, baqıñız, ne qadar kümüşim bar, közler qamaşır.
Поднимает руку. Весь снег вспыхивает серебряными и алмазными искрами.
Aytıñız baqayım, kim ne istey?
Qıraliçe: Menim tek bir istegim bar, sarayğa qaytmaq.
Qara qış ayı: Barıp çıqarsız.
(Ocağa aylanıp)
Ya sen ne ister ediñ?
Oca: Her şey öz yerine kirgenini, öz vaqtında olğanını ister edim: bahar baharde olsun, qış qışlığını yapsın.
Qara qış ayı: Öyle de olur, ya sen asker, ne isteysiñ?
Q.asker: Maña çoq şey kerekmey, ateş yanında bir qızınsam, yeter, pek üşüdim.
Qara qış: Qızarsıñ, ateş yaqındır.

Qız: Bizge ise birer ton.
Qartiy: Toqtasa, aşıqma.
Qız: Ne bar beklemege, nasıl olsa da, köpek yününden bile olsa, amma şu daqqası olsun.
Qara qış ayı:
(вытаскивает из-за пазухи две шубы на собачьем меху)
Mına, eyiliknen kiyiñiz!

Обе быстро одеваются, переругиваясь.

Qartiy: Aşıqa-aşıqa, bir köpek yününden ton soradıñ.
Qız: Sizge tamam yaraşır, köpek dain afıra beresiz.
Qartiy: Özüñ köpeksiñ!

Их голоса постепенно превращаются в лай, и обе они, надев шубы, превращаются в собак. Старуха (Qartiy) - в гладкую черную с проседью, Дочка (Qız)- в мохнатую рыжую.

Qıraliçe: Vay, köpeklerni tutuñız, üstümizge atılacaqlar!
Oca: Asılında köpeklerni çanalarımızğa yekmek mümkün.
Qıraliçe: Aysa yekiñiz tezce.

Солдат (Q.asker) запрягает. Все садятся.

Ressam Maksim Mitrofanov

Ressam Maksim Mitrofanov

Dörtünci perde

Ekinci levha

Поляна в лесу. Вокруг костра сидят все месяцы. Среди них – Падчерица (Ögey qız). Месяцы по очереди подбрасывают в костер хворост.

Qara qış ayı: Qızdıñ ğaliba, güzel qız, yanaqlarıñ allandı.
Ögey qız: Çoq sağ oluñız, ekinci sefer meni ölümden qurtarasız, mağa ise ayıplar olsun. Pek utanam amma, yüzüçigiñizni coydım.
Çeçek ayı: Coydım deysiñmi? Qana baqçı, ne bar mende?
Ögey qız: Yüzük!
Çeçek ayı: Doğru! Al yüzügiñni.
Ögey qız: Ay canım yüzüçigim, pek sevindim, endi köz bebegim kibi saqlarım onı, amma onı menden kene alırlar dep qorqam.
Qara qış ayı: Yoq alamazlar, alacaq adam yoq, evge qaytsañ, artıq her şeyniñ sahibi sen olacaqsıñ, endi sen bizge degil de, biz saña musafirlikke baracaqmız.
Quralay ayı: Ebet, hepimiz birer -birer nevbetnen kelip, öz bahşışlarımızını ketirermiz.

Ressam Maksim Mitrofanov

Qara qış ayı: Şimdilik ise bu sandıçıqnı qabul et, ağalarıñ - aylar seni evine boş qolnen yibermezler.

Падчерица (Ögey qız)поднимает крышку и перебирает подарки. В сундуке - шубы, платья, вышитые серебром, серебряные башмачки и еще целый ворох ярких, пышных нарядов.

Ressam Maksim Mitrofanov

Ögey qız: Ah, tap közlerim qamaştı, bugün Qıraliçeni kördim, amma onıñ bile o qadar güzel şeyleri yoq edi.
Qara qış ayı: Qana kiyip baqçı!

Месяцы окружают сани, запрягают коней, ставят сундук. В это время откуда-то издалека доносится хриплый лай, рычанье грызущихся собак.

Ögey qız: Qıraliçe! Ocası da yanında, asker de, köpekler de qaydan kelgen eken?
Q.asker: Mına ateş mında eken, baqsa, qart aldatmağan. Her kesge hayırlı aqşamlar olsun. Biraz qızınmağa mümkünmi?
Qara qış ayı: Ebet, buyurıñız, yaqınca kelip qızınıñız.
Q.asker: Çoq sağ oluñız, men başta şorbacılarımnı yerleştireyim barem. Buyurıñız, Qıraliçe hazretlerim, buyurıñız, Ocam.

Королева (Qıraliçe)и Профессор (Oca) нерешительно подходят к огню. Собаки, поджав хвосты, идут за ними.

Ögey qız:
(Королеве (Qıraliçe) и Профессору (Oca))
Yaqınca kelseñiz, daha tez qızarsız.

Солдат (Q.asker), Королева (Qıraliçe) и Профессор (Oca) оборачиваются к ней и удивленно смотрят на нее. Собаки, заметив Падчерицу (Ögey qız), так и оседают на задние лапы. Потом начинают по очереди лаять, будто спрашивая друг у друга: "Она? Неужто она?" - "Она!"

Qıraliçe:
(Профессору (Oca))
Baqsañız, ana şu aqbardaqlarnı tapıp cıyğan qız degilmi, kiyingen quşanğan!

Q.asker: Doğru, hazretlerim, o qızçıqtır.

(Падчерице (Ögey qız))

Hayırlı aqşamlar, hanım. Tekrar körüştik. Amma bu sefer sizni tanımay qaldım. Tamam Qıraliçe kibisiz.

Собаки бросаются на лошадей и лают на них.

Q.asker: Susıñız, canavarlar, baqsa olarğa, köpek terisine kirer- kirmez, atqa atılalar.

Ögey qız : Bir de açuvlı avuldaylar, acayip bir şey, amma men sanki bu davalarnı bir yerde eşitkenim kibi kele maña, amma qayda eşittim hatırlamam.

Собаки отворачивают от Падчерицы (Ögey qız) головы.

Ögey qız:

(всплеснув руками)

Vay, olacaq şey degil

Q.asker: Nasıl olsa da olğanı oldı.

Рыжая собака подходит к Падчерице (Ögey qız)и ласкается к ней. Черная пытается лизнуть руку.

Qıraliçe: Saqt ol, tişlerler.

Собаки ложатся на землю, виляют хвостами, катаются по земле.

Ögey qız: Yoq, şefqatlı olğanlarına oşay.

(Месяцам)

Endi ne, ömürlerniñ soñuna qadar köpek olıp qalacaqlarmı?

Qara qış ayı: Yoq, ne kerek? Barem üç yıl sennen yaşap eviñ ve azbarıññı qorusınlar, soñra bir Yañı yıl arfesinde aynı bu yerge ketir olarnı, üstlerinden köpek tonlarını çıqarırmız.

Собаки жмутся к Падчерице (Ögey qız).

Oca: Qıraliçe hazretlerim ! Sarayğace bayağı yolumız bar, siz üşürsiz, pek suvuq.

Qıraliçe: Doğru da, men hiç bir vaqıt kimseden bir şey soramadım,nasıl soraycam, ya yoq dese.

Qara qış ayı: Sorap baqıñız, çanalarında yer bar, ne içün yoq desin.

Qıraliçe:

(Идет к Падчерице (Ögey qız))

Canım közüm, güzel qız, bizni öz çanalarında sarayğace alıp ketersiñmi? Biz pek üşüdik .

Ögey qız: Ebet, ebet alıp keterim. Sıcaq tonlar da bererim, mına, alıñız, kiyiñiz, üşümeñiz.

Qara qış ayı: Qana, arabacı, otur, ayda atlarnı. Amma baq, yol boyu qalpağını coyma, atlarımız yel kibi ucalar. Barıp çıqqanıñızını duymay qalırsız.

Ögey qız: Sağlıqnen qalıñız, ağalarım-aylarım, Yılbaş ateşiñizni bir vaqıt unutmam.

Bahar ve yaz ayları: Oğurlu yollar!

Qış ayları: Yoluñız açıq olsun!

Сани уносятся. Собаки с лаем бегут за ними следом.

Ögey qız:
(оборачиваясь)
Sağlıqnen qal, Çeçek ayı!

Çeçek ayı: Sağlıqnen bar, canım, musafirlikke bekle meni.

Долго еще звенят колокольчики. Потом стихают. В лесу светлеет. Близится утро.

Qara qış ayı:

(оглядываясь кругом)

Soñ, orman dede, qorquzdıqmı
seni, ayvanlarıñnı uyattıqmı,
qarlarını taptadıqmı? Aydı aydı,
sakinleş, yuqlay ber,
artıq raatsızlamamız.

Bütün aylâr birlikte:

Söne ateş yavaş -yavaş,
Eksile yalınları,
Kök tütün tutaş- tutaş
Sara orman, dağlarnı.

Çeçek ayı:

Yaş aynıñ vaqtı bite,
Yıldızlar kökte söne,
Küneş ufuq artından,
Yañı yılnı davet ete.

Bütün aylâr birlikte:

(повернувшись к солнцу)

Yansın yansın ateş,
Hiç Sönmesin küneş!

Perde qapala.

Soñu.

QJ
http://qirimjr.org/